

Ruszard Orłowski

Regionalne sesje naukowe w Łukowie i Chełmie

Rocznik Lubelski 3, 328-330

1960

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

polskiego — dla nauczycieli pow. Kraśnik, tenże: Zjednoczenie Królestwa Polskiego w XIV dla naucz. pow. Bychawa, Z. Mańkowski: Sprawa polska w I wojnie światowej, Tenże: Powstanie Polski Ludowej i J. Danielewicz: Ruchy chłopskie i Republika Tarnobrzaska.

VI. Końcowe uwagi ogólne

Działalność Oddziału w czasie od 23.III.1959 r. do 17.III.1960 r. była kontynuacją prac rozpoczętych w roku ubiegłym. W okresie sprawozdawczym starano się o pogłębienie i udoskonalenie metod pracy. Z osiągnięć Oddziału możnaby wymienić: Wzbogacenie tematyki odczytów naukowych o zagadnieniu wykraczające poza badania nad historią regionalną, ustalenie się corocznych sesji naukowych, poświęconych poszczególnym regionom województwa, odbywanych w poszczególnych miastach powiatowych, ustalenie się form pracy wydawniczej Oddziału („Rocznik Lubelski”, wyd. materiałów z sesji naukowo-popularnych itp.), próby pomocy instrukcyjno-metodycznej dla nauczycieli regionalistów i zbieraczy materiałów — historycznych itp. Z niedociągnięć w pracy wysuwa się trudność w należyтым zorganizowaniu zbiorowej współpracy nauczycieli — członków P.T.H. z Oddziałem oraz trudności we właściwym zorganizowaniu sekcji Historii Najnowszej.

Józef Mazurkiewicz

REGIONALNE SESJE NAUKOWE W ŁUKOWIE I CHELMIE

W ostatnich latach zaznaczyło się znaczne ożywienie badań nad przeszłością regionu lubelskiego. Problematyka regionalna weszła do planów naukowych katedr uniwersyteckich w Lublinie, uprawiana jest również przez pracowników naukowych Wojewódzkiego Archiwum Państwowego. Równolegle prowadzili prace nad historią regionalną historycy amatorzy, posiadający już spore osiągnięcia w tej dziedzinie¹. Jedną także z form pracy Oddziału PTH w Lublinie było rozszerzanie działalności na terenie województwa przez organizowanie referatów o tematyce regionalnej w większych ośrodkach miejskich oraz pobudzanie inicjatywy miejscowych działaczy kulturalnych, zajmujących się przeszłością najbliższej okolicy. Powstałe w latach ostatnich Koła Miłośników Historii w Łukowie, Lubartowie, Chełmie, Zamościu w poważnym stopniu przyczyniły się do rozszerzenia kręgu miłośników i badaczy historii regionalnej a zorganizowane we wrześniu 1958 r. z okazji „Tygodnia Archiwów” wystawy archiwalne w Chełmie, Krasnymstawie, Kraśniku i Łukowie cieszyły się ogromnym zainteresowaniem, co wyraźnie świadczy o wzroście zainteresowania przeszłością własnego regionu. Z inicjatywy Zarządu Oddziału PTH, Wojewódzkiego Archiwum Państwowego i przy wydatnej pomocy katedr historycznych UMCS zorganizowano dwie sesje naukowe: w Łukowie — 28 września 1958 i w Chełmie — 14 czerwca 1959².

¹ Por. Kronikę naukową w I tomie „Rocznika Lubelskiego”, s. 270—279.

² R. Orłowski, Sesja historyczna w Łukowie, „Kwartalnik Historyczny”, 1959, nr 1, s. 279—280.

J. Willaume, Chełmska sesja naukowa, „Kwartalnik Historyczny”, 1959, nr 3, s. 994—995.

Sesja w Łukowie — 28 września 1958

Wybór Łukowa na plan pierwszy nie był przypadkowy. Tamtejsze środowisko kulturalne, opierając się obecnie o mecenat władz partyjnych i terenowych, posiada bogate tradycje zainteresowań regionalnych. Miasto i ziemia łukowska posiadają swoich lokalnych dziejopisów — amatorów: Jana Stanisława Majewskiego, Jana Frankowskiego i Bolesława Brodowskiego. W okresie międzywojennym wydawano tam z dobrym skutkiem pisma regionalne — „Pamiętnik Łukowski”, „Gazetę Powiatu Łukowskiego”, „Podlasie” oraz lewicujący „Dzwon Świąteczny Ziemi Łukowskiej”. Od kilku lat tamtejsi miłośnicy historii utrzymują stały kontakt z katedrami historycznymi UMCS i Oddziałem PTH w Lublinie, inicjując i popierając finansowo badania nad przeszłością Ziemi Łukowskiej.

Sesja łukowska, której przewodniczył prezes Oddziału PTH doc. T. Mencil, objęła referaty: R. Orłowskiego i J. R. Szaflika, Z przeszłości miasta Łukowa, S. Litaka i L. Müllerowej, Osadnictwo Ziemi Łukowskiej do końca XVII w., J. R. Szaflika, Królewsczyzny Ziemi Łukowskiej i J. Tomczyka, Ludność Łukowa i powiatu łukowskiego w powstaniu styczniowym.

W szerokiej dyskusji zabrało głos kilkanaście osób rozwijając i uzupełniając nowymi zagadnieniami tematykę referatów. Dyskusja objęła zagadnienia źródeł do dziejów Ziemi Łukowskiej (J. Godlewska), najstarsze wykopaliska (J. Gurba), osadnictwo (St. Wojciechowski), szkolnictwo (J. Dobrzański, K. Poznański, H. Sadaj), ruchów rewolucyjnych i powstań narodowych (J. Danielewicz, St. Wirski Kruczek, F. Kryński, St. Krzykała, A. Kopruckowiak). Szereg osób z uwagi na krótki czas trwania sesji zgłosiło swe uwagi protokołu.

Materiały z sesji — referaty i głosy w dyskusji zostały opublikowane w oddzielnym wydawnictwie, Z przeszłości Ziemi Łukowskiej (Lublin 1959) dzięki dotacji Prezydium PRN w Łukowie³.

Sesja w Chełmie — 14 czerwca 1959 r.

Sesja chełmska została pomyślana jako przygotowanie do uroczystego obchodu XV-lecia Polski Ludowej i ogłoszenia Manifestu Lipcowego. Złożyły się na nią wyniki kilkuletnich studiów ośrodka lubelskiego.

Sesja, której przewodniczył prezes Oddziału PTH w Lublinie doc. J. Mazurkiewicz objęła 4 referaty: W. Cwika i J. Redera, Rozwój terytorialno-administracyjny Ziemi Chełmskiej, J. R. Szaflika, Wieś chełmska w okresie wojen z połowy XVII wieku, B. Zimmera, Miasto Chełm w drugiej połowie XVIII wieku, A. Kopruckowiaka, Rewolucja 1905—1907 w powiecie chełmskim.

W dyskusji poszczególni uczestnicy poruszyli szereg zagadnień, które uzupełniły tematykę referatów — osadnictwo ruskie i polskie w Ziemi Chełmskiej (K. Myśliński), źródła archiwalne dotyczące Ziemi Chełmskiej (M. Stankowa), przywileje królewskie dla m. Chełma (St. Paulowa), instytucje landwójta w Chełmie (J. Mazurkiewicz), Zagadnienia handlu Chełma w XVI i XVII w. (M. Dubasowa), Udział Ziemi Chełmskiej w Konfederacji Tarnogrodzkiej (W. Śladkowski), Strajki szkolne w Chełmie w czasie rewolucji 1905—1907 (St. Krzykała), działalność dziejopisarza Henryka Wiercieńskiego, historyka Ziemi Chełmskiej (J. Willaume),

³ Por. recenzje Z. Tabaki w „Wiadomościach Historycznych”, 1959, nr 6, s. 388—389 i K. Groniowskiego w „Kwartalniku Historycznym”, 1959, nr 4, s. 1299—1300.

Z miejscowości działaczy zabrał głos K. Janczykowski zasłużony badacz i organizator Muzeum w Chełmie, który nawiązując do licznych znalezisk przypadkowych w Chełmie i okolicach wskazał na potrzebę systematycznych badań archeologicznych. O niektórych fragmentach przeszłości Chełma mówił Breza.

Materiały sesji chełmskiej uzupełnione głosami dyskusyjnymi, które nie zostały już wygłoszone będą opublikowane w oddzielnym wydawnictwie na wzór sesji łukowskiej.

Należy podkreślić, że obydwie sesje były zorganizowane przy bardzo wydatnej pomocy miejscowych władz terenowych, które nie szczędziły trudów dla nadania im odpowiedniej oprawy organizacyjnej. Wzięli w nich udział liczni działacze kulturalni regionu, nauczyciele. Sesje te, którym początek dały Łuków i Chełm stanowią dość istotny element udostępnienia najnowszych badań historycznych nad poszczególnymi regionami i mają za zadanie zaspokojenie zainteresowania społeczeństwa przeszłością swego terytorium oraz stanowią zachętę do pracy naukowo-badawczej w terenie. Przewiduje się też ich kontynuację w pozostałym ośrodkach województwa.

Ryszard Orłowski